

Skatter i Torahn

Bibelstudium nr 4, A

Sabbaten den 23 oktober 2010

Vayera – ”Uppenbarade sig” – וַיֵּרָא

Torahtext: 1 Mos 18:1 – 22:24

Haftarah: 2 Kung 4:1-37

Apostoliska skrifterna: Matt 8:1 – 10:42

**Ge mig förstånd så att jag tar vara på din Torah
och håller fast vid den av allt mitt hjärta.**

(Ps 119:34)

Tider av prövningar närmar sig för Abraham. Han har blivit känd som en trons man, men hur trofast är han egentligen och då särskilt när det verkligen blir svårt? Herren vill ge oss svar på dessa frågor i veckans text. Han kommer att låta Abraham genomgå en lång rad med prov som har med hans tro att göra. Inte därför att Herren behöver lära sig något om Abraham – han känner redan till allt! Dessa prov är till för Abrahams skull och för att visa honom, hur mycket han har lärt sig och på vilka områden han behöver växa till.

När vi studerar detta torahavsnitt kommer vi att se, att våra prövningar och svårigheter liknar Abrahams. De är utformade av vår himmelske Far för att passa in i vår tids kultur och de vill lära oss, hur vi ska växa i vår förtröstan på Herren på samma sätt som Abraham – ”trons fader” – vandrade genom sina prövningar.

Redan före händelserna i veckans textavsnitt hade Abraham en fantastisk kunskap om sin Gud. Detta är tydligt genom de olika namn som han hade på Gud: Gud (Elohim), Herren (YHVH), den Allsmäktige (El Shaddai) och den Högste (El Elyon). Vart och ett

av dessa namn representerar ett stort mått av kunskap om Gud och om hans egenskaper. Men Gud ville lära Abraham mycket mer. Abraham skulle få erfara Guds förmåga att göra det övernaturliga, han skulle få lära om Guds nåd, rättvisa och även om hans humor!

I förra veckans torahavsnitt uppenbarade sig Herren för Abraham och talade om, att Ismael inte var den utlovade arvingen. (1 Mos 17:15, 16) Gud sade till Abraham, att han skulle välsigna Sara, så att han skulle få en son även med henne. Texten säger sedan, att Abraham *”föll... ner på sitt ansikte, men han log...”*! (v 17) En del menar, att detta var ett uttryck för tillbedjan, men den mest logiska översättningen av hebreiskan är kort och gott, att han *”ramlade”*. Det lilla ordet *”log”* kan även betyda *”skrattade”*. En del föreslår, att grundtexten här uttrycker *”skratt av glädje”*, medan andra menar, att grundordet innebär att man skrattar på grund av att något är löjligt eller otänkbart. Men kan man inte kombinera de här tankarna? Abraham skrattade helt enkelt därför, att hela tanken på att hans nittioåriga fru skulle föda barn var så helt otänkbart. Samtidigt visste han, att Gud menade allvar och detta resulterade i att han glädde sig. Gud visar något av sin gudomliga humor och säger: *”Din hustru Sara skall föda en son åt dig, och du skall ge honom namnet ’du skrattade’.*¹” (v 19) Mitt i skrattet menade Gud allvar! I vers 21 säger han, att Isak skulle få föra förbundet vidare.

Sara fick höra om sin kommande graviditet när hon tjuvlyssnade på det samtal som Abraham hade med tre märkliga främlingar som var på besök. Helt plötsligt får hon höra, att en av gästerna sade, att hon skulle få barn! *”Sara log inom sig...”* (1 Mos 18:12) Sara log av samma anledning som Abraham tidigare gjort. Gud uppmuntrade nu Abraham (och det var även menat till Sara) genom att säga: *”Skulle något vara omöjligt för HERREN?”* (v 13) Den fulla innebörden av dessa ord finner vi i nästa ordväxling. Sara står fortfarande och lyssnar bakom tältduken, när hon hör en av

¹ Svensk översättning av det hebreiska namnet Isak. *Övers. anm.*

besökarna fråga Abraham: ”Varför log Sara?” Hon blev helt bestört – hur kunde någon veta, att hon log? Sara blev rädd och nekade.

Sara behövde lära känna sin Gud bättre och förstå, att han var en Gud som kunde göra det omöjliga. Det var en sak för henne att höra, att ett mirakel skulle inträffa, men det är något helt annat, att i själva verket se det hända. Till slut fick både Sara och Abraham erfara, att ingenting var omöjligt för Herren. Enligt Rom 4:18-21 litade Abraham på, att hans Gud kunde väcka liv i ”Saras moderliv” och att Gud även kunde skapa liv där det tidigare inte fanns liv.

När Isak senare föddes lärde sig Abraham, att denna livgivande Gud också var underverkens Gud. Namnet ”Isak” skulle för alltid komma att påminna dem båda om, att ingenting var omöjligt för Gud. Vi har samme Gud och vi ska också förtrösta på honom. Vår förtröstan står i relation till vår kunskap om honom.

Ett av de mest förbryllande avsnitten i vår text är berättelsen om de tre besökarna som gästade Abraham och Guds dom över Sodom. Många har undrat vilka dessa främlingar var. Frågan uppstår, eftersom texten kallar en av besökarna för ”HERREN”. (Se 18:1 och 18:13!) Texten ger intrycket av, att en av de tre besökarna var Gud själv som uppenbarade sig för Abraham. Detta har under årens lopp lett till flera olika tolkningsalternativ.

Jag stöder tanken, att det verkligen var Gud själv som uppenbarade sig för Abraham. En av anledningarna till detta är att texten i 1 Mos 18:13 använder det namn – YHVH (יהוה) – som i Bibeln används som Guds personliga namn. Om det i stället varit en ängel, skulle vi kunna förvänta oss det vanliga bibliska uttrycket: ”Och ängeln sade...”

Vidare så säger 1 Mos 18:2, att Abraham ”bugade sig till jorden”,

vilket är ett tydligt uttryck för vördnad (även om det var vanligt i den kulturen att man hälsade vördnadsfullt på betydelsefulla personer). Ytterligare en tanke är den profetia som gavs angående Isaks födelse i vers tio. En person talade – inte å gruppens vägnar – utan i singularis och säger: ”*Jag kommer tillbaka till dig...*” Samma person talar i vers 13 och är då omnämnd som *HaShem* (YHVH), HERREN. Jag tror att denna text kan förstås som att det var Messias som uppenbarade sig för Abraham. Det är emellertid viktigt att komma ihåg, att man ska ha förståelse för dem som tolkar denna svåra text på annat sätt, liksom att man ska vara noga med, att inte läsa in något i texten som inte finns där.

Abraham ställs nu inför ytterligare ett prov. I 1 Mos 18:17 ställer Herren frågan: ”*Kan jag dölja för Abraham vad jag tänker göra?*” Frågan är egentligen: ”Är Abraham verkligen min vän? Jag ska pröva hans vänskap. Jag ska se om denna min vän verkligen är ett med mig i nåd, medlidande och rättvisa.” De följande verserna visar en dialog mellan två verkliga vänner. Vi ser att Abrahams hjärta var fyllt av medlidande, när han vädjade för den rättfärdiga kvarleva som han trodde fanns i Sodom. Eftersom han inte argumenterade med Herren om domen över det orättfärdiga Sodom, så förstår vi, att han förstod det riktiga i Guds handlande. Abraham bestod provet! I Jes 41:8 talar Gud om Abraham som ”*min vän*”!

Domen över Sodom och Gomorra verkställdes inte omedelbart. Först sändes ”*de två änglarna*” i förväg till de två städerna. En judisk midrash² säger ”... att de lämnade Abraham vid middagstid och kom till Sodom på kvällen! De var nämligen nådens änglar och de drog därför ut på tiden eftersom de tänkte, att Abraham kanske skulle hitta något som kunde vara till folkets fördel.” (Bereshit Rabbah 50.1) Men folket gjorde inte bättring och tidigt på morgonen varnade därför änglarna ”kvarlevan” genom att säga: ”*Stig*

² En ”midrash” är en gammal judisk berättande kommentar angående ett visst avsnitt av de bibliska skrifterna i vilka allegoriska- och legendariska illustrationer användes flitigt. *Övers. anm.*

upp och tag med dig din hustru och dina båda döttrar som är här, så att du inte går under genom stadens synd.” (1 Mos 19:15) Förmodligen fanns det fortfarande möjlighet för vem som helst att vända sig till Herren innan domen verkställdes. Men precis som på Noa tid så stängdes frälsningens dörr. Hur det sedan gick för Sodom och Gomorra finns omtalat i 1 Mos 19:23-29.

Det är intressant att lägga märke till, att Hes 16:49, 50 inte i första hand nämner Sodoms omoral som anledningen till städernas undergång. *”Se, detta var din syster Sodoms synd: Högmod, överflöd av mat och bekymmerslös säkerhet utmärkte henne och hennes döttrar. Och hon hjälpte inte den nödställda och fattige. De blev högfärdiga och gjorde sådant som var vidrigt för mig. Därför försköt jag dem, när jag såg detta.”*

När Herren prövar oss, är det oftast för att hjälpa oss att utifrån svaghet eller problem kunna växa. Vi finner denna princip utvecklas i Abrahams liv i kapitel 20. Abraham har blivit kallad ”trons fader”, men trots det så hade han – liksom vi – sina fel och brister.

Berättelsen i 1 Mos 20 påminner mycket om vad som hände i 1 Mos 12:10-20, när Abraham och Sara var i Egypten. Denna gång var det emellertid Abimelek som *”hämtade Sara till sig”* och det krävdes ett gudomligt ingripande för att kungen skulle släppa henne oskadd. Abraham handlade tydligen av rädsla, eftersom han säger: *”De kommer att döda mig för min hustrus skull.”* Jag tycker inte om att säga det, men det verkar som om Abraham tänkte mer på sig själv än på sin fru. Dessutom var det andra gången han gjorde på detta sätt!

Ibland kan det vara till uppmuntran för oss att se, att en sådan trosmänniska som Abraham inte alltid utövade sin tro. Vi vandrar inte heller alltid i Anden. Då kan det vara till hjälp för oss att se, hur Herren låter andra att växa – då speciellt en sådan man som Abraham. Bibeln gör väl i att påminna oss orden i Hebr 12:1: *”Låt*

oss då lägga bort allt som tynger, och särskilt synden som snärjer oss så hårt, och löpa uthålligt i det lopp som vi har framför oss.”

Kapitel 21 beskriver hur löftessonens – Isak – föds. Det blev precis så som Gud hade lovat Abraham och Sara – nu hade de en biologisk son tillsammans. Men vad hände med Ismael?

Frågan om Ismael leder fram till Abrahams fjärde prövning i denna veckas torahavsnitt. Efter det att Isak är född kommer Sara med en begäran till Abraham: *”Driv ut den här slavinnan och hennes son...”* (1 Mos 21:10) Anledningen till detta uttalande finner vi i vers 9: *”Sara såg att... [Ismael] hånskrattade.”* Ordet ”hånskrattade” kommer från ett ord som rent språkligt är en intensivform av Isaks namn – från samma grundord som är så karakteristiskt för detta torahavsnitt – att skratta. Det verkar som om Ismael uppträdde på ett respektlöst sätt antingen mot Herren, föräldrarna eller mot den nya arvingen Isak. Sara ansåg tydligen, att detta uppförande kunde vara till uppenbar skada för familjen.

Hur skulle Abraham reda ut situationen? Skulle han vara lojal mot Isak och beskydda honom från Ismael? Skulle han ifrågasätta Saras omdöme? Skulle han lyssna till de farhågor hon upplevde, när hon såg på Ismael? Detta kanske rent av var några av de frågor Abraham ställdes inför, för att det skulle bli uppenbart hur mycket han litade på Herrens löften angående Ismael? Trots allt hade Herren inte bara gett specifika löften angående Isak utan även då det gällde Ismael. Kunde Abraham lita på att Gud skulle hålla dessa löften, även om Ismael inte längre var under sin fars beskydd?

Abraham kan ha blivit prövad genom allt detta, men jag tror att alltsammans skulle leda fram till det verkligt stora provet. Abraham hade under hela sitt vuxna liv varit kallad av Herren att lita på hans löften. Omständigheterna hade nu lett honom fram till att lita på Herrens löften då det gällde Ismael som han också älskade. Detta skulle föra Abraham fram till den avgörande

prövningen som möter honom i kapitel 22. Kunde han lita tillräckligt på Guds möjligheter att infria sina löften, så att han var villig, att offra den som löftena handlade om?

Det sista och största provet för Abraham finner vi i kapitel 22. I detta kapitel uppmanas Abraham, att offra sin son Isak på ett altare. Detta är den enda gången, där vi klart får reda på, att det verkligen handlar om ett ”prov” (v 1) och detta understryker vikten av denna händelse både för Abraham och för oss. Detta prov innebar naturligtvis oerhörda konsekvenser för Isak, men vi ska trots detta uppehålla oss vid Abraham.

Abraham fick i kapitel 12 uppdraget att lämna sitt land och gå till Kanaans land. Här i kapitel 22 blev han tillsagd att gå till Moria. (v 2) De flesta bibelkommentatorer är överens om, att Moria är den plats på vilken templet senare skulle byggas i Jerusalem. Den första befallningen var att göra *aliyah* (att gå upp) till det utlovade landet, medan den andra befallningen var en uppmaning att komma ännu närmare Herren – till den plats där han senare skulle bo tillsammans med sitt folk. Om Abraham inte kände till så mycket om Herren, när han lämnade ”*det kaldeiska Ur för att bege sig till Kanaans land*” (1 Mos 11:31), så visste han nu så mycket mer, när han lämnade den plats som i framtiden skulle bli det andliga centret i Löfteslandet – Moria.

När Herren kallade på Abraham, så svarade han omedelbart: ”*Här är jag.*” Vi ska också lägga märke till, att Abraham redan från början visste, vad som förväntades av honom. Gud sade uttryckligen till honom, att det var Isak han skulle offra: ”*Tag din son Isak, din ende son, som du älskar, och gå till Moria land och offra honom där som brännoffer på ett berg som jag skall visa dig.*” (v 2) Trots att Abraham hade vikt hela sitt liv för att få se Guds löften infrias, så började han inte med att ifrågasätta Herrens befallning om att offra Isak. Men säkert undrade Abraham, hur Herrens löften nu skulle kunna infrias, om inte Isak fick leva?

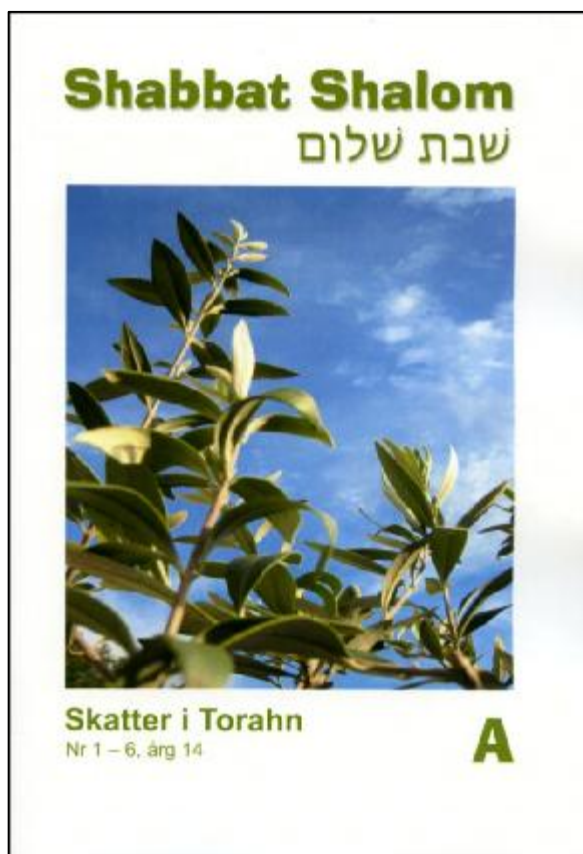
Bibeln ger oss några ledtrådar som hjälper oss att förstå, varför denna gudsman blev så stor. När Isak så småningom började undra över offerdjuret, så svarar Abraham: *”Gud kommer att utse åt sig lammet till brännoffret, min son.”* (v 8) Ordet ”utse” är faktiskt det mest vanliga hebreiska ordet för ”se” ראה och det kan användas på många olika sätt. I detta sammanhang är det mest troligt, att det betyder, att Gud ska ”göra det klart”, eller att ”det ska bli synligt”. Abraham förväntade sig, att när tiden för offret var inne, så skulle Herren uppenbara vem eller vad som skulle vara det verkliga offret. Under tiden som han väntade på att få reda på detta, så såg Abraham ingen anledning till, varför hans vandring skulle kännas misslyckad. Han litade på att Gud, hans mest trofasta vän, varken skulle låta honom, hans son eller sitt eget ord komma på skam.

Den andra ledtråden finner vi i Hebr 11:19, där det berättas, att Abraham kunde lita på Herren, därför att han trodde, att *”Gud hade makt till och med att uppväcka från de döda. Därifrån fick han honom [Isak] också tillbaka, bildligt talat.”* Vi har tidigare sett, att Abraham trodde, att Gud kunde göra det omöjliga och att han till och med kunde skapa liv där det tidigare inte fanns liv. Enligt Hebreerbrevets författare, så trodde alltså Abraham, att Gud var mäktig att göra detta.

Det är märkligt vilken tro vi kan äga, om vi helt enkelt tar med i beräkningen, vad vi känner till om Herren! Det bästa vi kan göra, när vi upplever prövningar eller utmaningar från Herren, är att följa Abrahams exempel och räkna med vad vi vet om Herren. Varje prövning från Herren står i förhållande till den kunskap vi har om honom – de balanserar varandra. Utan kunskap har vi små förutsättningar att kunna förtrösta och utan förtröstan på Herren kan vi inte leva våra liv så som vi är ämnade att göra.

*Översättning och bearbetning: Föreningen Shabbat Shalom
Författare: Ariel Berkowitz, Jerusalem
© Föreningen Shabbat Shalom*

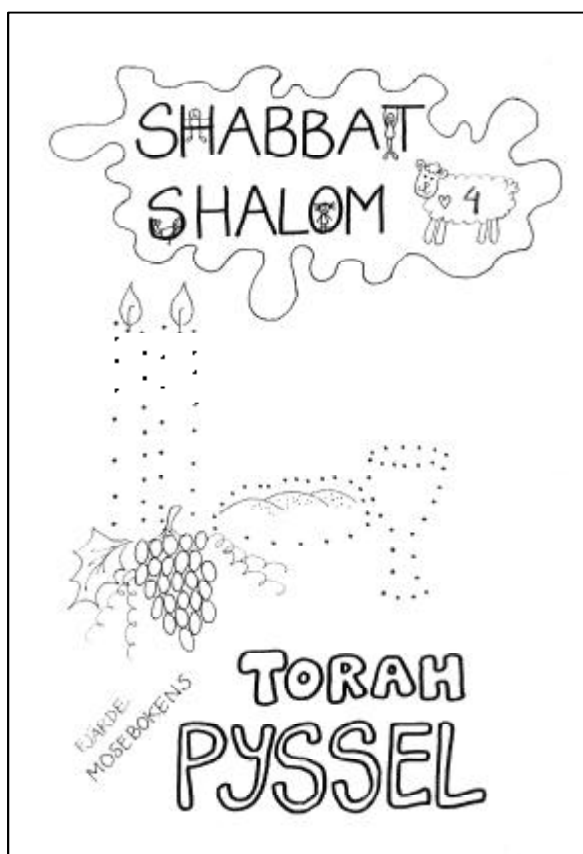
Mer info nästa sida!

Mersmak?

Du kan också få "Shabbat Shalom" hemsänd i din brevlåda helt utan kostnad. Utöver kommentarerna till veckans textavsnitt kan du bland annat läsa en aktuell artikel...

Önskar du ett provnummer? Skicka oss ett mejl med namn, adress och telefonnummer, så kommer intressant läsning i din brevlåda om några dagar!

Barn eller barnbarn?

Då kanske du är intresserad av ett nummer av Shabbat Shaloms "Torah-pysse"!?

En liten pysselsida för varje vecka i anslutning till veckans textavsnitt!

Mejla till:

foreningen.shabbat.shalom@gmail.com